

הפורום הממשלתי
לבריאות אחת

ו' אדר א, תשפ"ב
7 פברואר, 2022

לכבוד

shaskel@knesset.gov.il	ח"כ שרון מרים השכל	יושבת-ראש ועדת החינוך, התרבות והספורט וחברת הכנסת יוזמת הצעת החוק
tamarzan@sviva.gov.il	ח"כ תמר זנברג	כבוד השרה להגנת הסביבה
nitzan.horowitz@moh.gov.il	ח"כ ניצן הורביץ	כבוד שר הבריאות
odedfo@knesset.gov.il	ח"כ עודד פורר	כבוד שר החקלאות ופיתוח הכפר
yfridman@knesset.gov.il	ח"כ יסמין סאקס פרידמן	חברת כנסת יוזמת הצעת החוק
ylahav@knesset.gov.il	ח"כ יוראי להב הרצנו	חבר כנסת יוזם הצעת החוק
alontal@knesset.gov.il	ח"כ אלון טל	חבר כנסת יוזם הצעת החוק
galitc@sviva.gov.il	הגב' גלית כהן	מנכ"לית להגנת הסביבה
nachmana@moh.gov.il	פרופ' נחמן אש	מנכ"ל משרד הבריאות
mankal@moag.gov.il	עו"ד נעמה קאופמן-פס	מנכ"לית משרד החקלאות ופיתוח הכפר
rayas@npa.org.il	גב' רעיה שורקי	מ"מ מנכ"ל רשות הטבע והגנים
zionhagay@ima.org.il	ד"ר חגי ציון	הסתדרות הרופאים בישראל
hahistadrut@gmail.com	ד"ר מיכאל אטינגר	הסתדרות הרופאים הווטרינרים
Avi_z@rehovot.muni.il	ד"ר אבי צרפתי	יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות
haimb@masham.org.il	מר חיים ביבס	יו"ר מרכז שילטון מקומי
shayh@merchavim.org.il	מר שי חגי'	יו"ר מרכז שילטון אזורי
hagai.levine@gmail.com	פרופ' חגי לוינ	יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור

הפורום הממשלתי
לבריאות אחת

ו' אדר א תשפ"ב

07 פברואר 2022

שלום רב,

הנדון: עמדת הפורום הממשלתי לבריאות אחת בנושא הטיפול בכלבים מתפראים

הפורום הממשלתי לבריאות אחת עוסק בבעיות הנוגעות לבריאות האדם, בריאות בעלי החיים (בית, משק ובר) ובריאות הסביבה ומאפשר העברת מידע והתמודדות משותפת של הגופים הממשלתיים האחראיים לנושאים אלו עם אתגרים שסיבותיהם והפתרון להם בטיפול משולב. הפורום מורכב מאנשי המקצוע הבכירים ביותר בשירות המדינה בתחומים הרלוונטיים.

לאור העלאת נושא הכלבים המשוטטים בועדת החינוך בכנסת, מבקש הפורום להבהיר כי הכלבים המשוטטים בישראל מהווים סיכון ממשי לבטחון הציבור, לבריאותו, לבריאות בעלי החיים (חיות מחמד, חיות משק וחיות בר) ולסביבה. השבת כלבים לאחר סירוס או עיקור וחיסון אחד בלבד כנגד מחלת הכלבת לשוטטות בשטח, לא רק שלא תפתור את הבעיות לעיל, אלא גם תמשיך את הפגיעה ברווחת אותם כלבים שלא זוכים למזון, מים, טיפול והגנה מפני תנאי הסביבה. על כן עמדת הפורום הממשלתי ל"בריאות אחת" היא שאין להחזיר כלבים ללא בעלים לשטח הציבורי.

כלבים ברי אימוץ שנלכדו צריכים לעבור לאימוץ לאחר סירוס/עיקור, חיסון מלא כנגד כלבת וטיפול כולל. כלבים שאינם ברי אימוץ צריכים לעבור אילוף וביות ארוכים או לחילופין, למרבה הצער, לעבור המתה באופן הומנטרי. כלבים מתפראים שלא ניתן ללכוד מסכנים את הסביבה ויש להמיתם תוך מזעור סבלם ככל שניתן.

להלן הנימוקים המפורטים לעמדה זו:

1. ההצעה לעקר ולהחזיר לשטח הציבורי כלבים משוטטים כפתרון לבעיית הכלבים המשוטטים בישראל עלתה כבר מספר פעמים. הובהר בעבר כי תכניות של עיקור והחזרה של כלבים משוטטים קיימות במדינות עולם שלישי בלבד ואינן מותאמות למדינת ישראל. בהקשר זה נציין כי בכנס ה- ICAM Coalition, the 3rd International Conference for Dog Population Management, 2019 הוצגו כלל העבודות בנושא מהעולם אשר בוצעו בהודו, נפאל, דרום אמריקה, בהוטן וכו'. לעומת זאת עבודות מהעולם המערבי (אירופה, ארה"ב וכו') כללו תכניות הדומות יותר לנעשה כיום בישראל. במהלך הכנס התקיימה פגישה רשמית בין נציגי ה- Humane Society International (HSI) לצוות המחקר בנושא בישראל, בנוגע להיתכנות פרויקט "עקר – שחרר" בישראל. הפגישה כללה בין השאר, את נציגי הארגון אשר הוזמנו ע"י עמותת "תנו לחיות לחיות" לביצוע סקר כלבים משוטטים בישראל. צוות ארגון ה- HSI הבהירו כי לאחר ביצוע הסקר בישראל, הם סמוכים ובטוחים כי מתכונת תכנית זו אינה מתאימה לביצוע בישראל. בנוסף, בפגישה אינטרנטית עם ד"ר ג'ון בון, החוקר המייצע לארגון וצוות המחקר, הובהר כי תכנית זו אינה מתאימה לישראל והועלו אפשרויות אחרות, ביניהן הפעולות הנעשות ע"י משרד החקלאות ופיתוח הכפר כיום.

2. מעבר לכך שמבחינה תרבותית בישראל, בדומה למדינות מפותחות אחרות במערב, מקובל להחזיק כלבים בחצריו של אדם וכחלק מהתא המשפחתי ולא ברשות הרבים, כמו במדינות המזרח ודרום אמריקה, שם

הפורום הממשלתי לבריאות אחת

כלבים (בדומה לחתולי רחוב) חיים ברחובות. להלן ריכזנו את הסיבות העיקריות לאי ההתאמה של הצעה זו לתנאי ישראל, ובראשן הסיכון הטמון לשלום הציבור ולבריאותו וכן לסביבה ולבעלי חיים אחרים, לרבות חיות בר המצויות בסכנת הכחדה מכלבים משוטטים ולא פחות חשוב מכך - הסבל והייסורים הצפויים לכלבים אלה כתוצאה מכך.

א. הפצת מחלות מכלבים לבני אדם –:

- כלבת – חיסון יחיד כנגד כלבת מגן למספר חודשים בלבד. כלבת חודרת לישראל מגבולותיה באופן רציף וגורמת לתחלואת חיות בית ובר. מקרה התמותה האחרון של אדם בישראל היה ב-2003, עת אישה בדואית בנגב נדבקה, לא טופלה ומתה. גם אם בשנים האחרונות לא תועדו מקרי כלבת בנגב, אין בטחון שלא תחדור מחדש מגבול ירדן או מהרשות הפלסטינית, כפי שקרה בערבה בשנת 2016 או במרחב העמקים ב-2017.
- תולעים כגון אכינקוקוס וצנורוס צרברליס המועברות מכלבים לבעלי חיים ולבני אדם ופוגעות באברים פנימיים ובמוח. כל שנה נדבקים ילדים ואנשים ברחבי ישראל מצואת כלבים. כלבים משוטטים הניזונים בין היתר מפסדים נגועים, עלולים להפיץ את המחלות לבעלי חיים ובני אדם בנגב. לפרטים נוספים:

<https://www.israelhayom.co.il/article/779921>

- סלמונלה, פסטאורלה, ברוצלה, ירסיניה אנטרוקוליטיקה, קמפילובקטר, בורדטלה, סטפילוקוקים עמידים למטיצילין, עכברת, קדחת Q ועוד.
- באמצעות מזיקים מעבירי מחלות: פרעושים קרציות ובפתוגנים: ריקציות בורליות ועוד.

ב. סיכון לביטחון הציבור –

כלבים משוטטים ללא בעלים לא עוברים החתמה והרגלה לבני אדם, הם מתקהלים ומתאפיינים פעמים רבות בהתנהגות תוקפנית לבני אדם, ובכך מהווים מטרד לקהל הרחב החושש מהם. להקות ופרטים עלולים לתקוף ולגרום למוות של בני אדם. באפריל 2020 ננשכה למוות על ידי כלבים משוטטים ילדה ביישוב ביר הדאג':

https://www.mako.co.il/news-israel/2020_q2/Article-1d73ed4b39ca171026.htm

במשרד הבריאות מתועדים מדי שנה מקרי חשיפה לתוקפנות כלבים. קיימות עדויות רבות של אזרחים שנחשפו לכלבים משוטטים בעת שיצאו לטייל או לבצע פעילות ספורטיבית בחיק הטבע, כאשר יותר מחמישים אחוז מהתקיפות בוצעו על ידי כלבים ללא בעלים. חלקם אף נלכדו ונמצאו חיוביים לנגיף הכלבת.

2016	2017	2018	2019	2020	פירוט על פי שנה
1552	1809	1792	2081	1492	אירוע חשיפה לכלבים משוטטים
22	10	4	15	21	מתוכם כלבים משוטטים שנמצאו חיוביים לכלבת

הפורום הממשלתי
לבריאות אחת

ג. גרימת צער בעלי חיים –

כלבים אינם חייית בר, ואינם חלק מהטבע. כלבים ללא בעלים סובלים ממחלות, רעב, פציעות שונות, וחלקם אינו שורד תוך מוות בייסורים. בעצם ההשבה לשטח של כלב ללא בעלים, הוא נידון לחיים ללא מרבית החירויות הבסיסיות שמרכיבות את היחס הראוי לבעלי חיים:

- חירות מרעב, צמא ותזונה לקויה.
- חירות מאי-נוחות סביבתית.
- חירות מכאב, פגיעה ומחלות.
- חירות מפחד ומצוקה נפשית.

ד. פגיעה במגוון הביולוגי, נזקים לסביבה וטריפת חיות בר ומשק –

הכלבים ששורדים הופכים לכלבי בר פראיים ותוקפניים שגורמים נזקים לחיות בר, בעלי חיים אחרים ולאדם, זאת מאחר שבשונה מחיות בר הם אינם חוששים, ונאלצים למצוא את מזונם בציד חיות בר ומשק, ומתהלכים בסביבת אדם, היכן שיש פסולת המהווה מקור מזון. איום זה מביא מקרים מסויימים להרעלות בלתי חוקיות של הכלבים, המביאות להרעלות משניות של חיות בר, כולל בסכנת הכחדה.

לפיכך, כלבים משוטטים מהווים סיכון לבעלי החיים בסביבה. כתוצאה מחיפוש מקורות מזון הם תוקפים חיות בית ובר, פוגעים במגוון הביולוגי ומסכנים את חיות המשק.

זאת ועוד, כלבים משוטטים מהווים מפגע סביבתי – פגיעה במתקנים שונים, צינורות מים, זיהום הסביבה בהפרשותיהם ועוד. הפגיעה בחיות הבר היא גם בעקיפין. אזרחים המאוימים על ידי כלבים משוטטים נוטים לעיתים להשתמש ברעל כדי להמית כלבים, אך בפועל ממיתים חיות בר אחרות, חלקן ממינים נדירים. באירוע ההרעלה הגדול בנגב בשלהי 2021, מתו שני כלבים משוטטים ו-13 נשרים. לכידת הכלבים הגורמים למטרד כבד יכולה להקל על הנזק לאזרחים, אך שחרורם אל האתר בו הם נלכדו גורמים למטרד משמעותי, בהנחיית המחוקק, תהווה תמריץ לאזרחים שומרי חוק להפוך לעבריינים.

ה. חשיפת המדינה והרשויות המקומיות לתביעות נזיקין בגין כל פגיעה באדם, בעל חיים או רכוש מצד כלב ששחרר לשוטט.

3. יתירה מכך, תפיסת כלבים משוטטים ועזובים במטרה לעקרם/לסרסם ולחסנם והחזרתם למקום בו נלכדו על מנת שישבו לשוטט בסביבה, עומדת בניגוד גמור לדין בישראל ושומטת את הבסיס לתכליתו. עוד טרם חקיקת החוק אשר החליף את חוקי העזר העירוניים וקבע הסדר אחיד וכלל ארצי בנושא פיקוח על כלבים ואופן החזקתם בישראל, הטילו פקודת הכלבת, 1934, סעיף 247(א) לפקודת העיריות וסעיף 63(א)(8) לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958, אחריות על הרשות המקומית ללכוד ולהשמיד כלבי הפקר או כלבים שמניחים להם לשוטט, במקומות ציבוריים, שלא לפי התנאים שנקבעו.

4. מטרת החוק הינה החזקה מוסדרת ומפוקחת של כלבים בישראל והיא עולה בקנה אחד עם עקרון "הבעלות האחראית", לפיו כלבים יוחזקו ברישיון ע"י בעלים אשר יהיו אחראים עליהם. תכלית זו באה לידי ביטוי עוד בדברי ההסבר להצעת החוק (ה"ח התשנ"ח, עמ' 383), שם נאמר במבוא:

הפורום הממשלתי
לבריאות אחת

"הכלבים, בצד תכונותיהם החיוביות כחיות מחמד והתועלת שהם מביאים (שמירה, ציד, רעייה, נחייה ועוד) עלולים, במיוחד בשעה שאינם נמצאים תחת השגחה צמודה, לגרום לנזק ואף להוות סכנה ממשית לאדם. התפתחות העיר והכפר והגידול במספר התושבים, ובמקביל ריבוי במספר כלבי הבית, הביאו להחרפת ההפרעה הנגרמת על ידי כלבים הגדלים בלב ריכוזי אוכלוסייה".

5. **כלב שמשוטט ברשות הרבים ללא השגחת מחזיק/בעלים, מוחזק בניגוד להוראות החוק וסעיף 13 לחוק מקנה סמכות לרופא וטרינר עירוני לתפוס כלבים משוטטים ולהחזיקם בכלביה העירונית. סעיף 11 לחוק וכן תקנות הסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ה-2005 מסדירים את אופן החזקת כלב ברשות הרבים ותקנות החזקת הפיקוח על כלבים (יבוא והחזקה של כלבים מסוכנים), תשס"ה-2004, קובעות הוראות מיוחדות לעניין החזקה והוצאה לרשות הרבים של כלב מסוכן.**

6. **סעיף 11 (א) לחוק קובע כי כל הוצאת כלב לרשות הרבים תעשה כשהכלב מוחזק בידי אדם המסוגל לשלוט בו, באמצעות רצועה וסעיף 11(ב) לחוק מאפשר לראש רשות מקומית לקבוע אזורים ומועדים שבהם לא תחול חובה זו (למעט באזורי סיכון לכלבת). לפיכך, עצם הרעיון של שחרור גורף של כלבים לשוטט ללא השגחה ושליטה של אדם בהם בכל מקום בישראל, אינו סביר בעליל, מעיד על אי הבנת החוק, מהווה עיוות מסוכן של הוראותיו ועומד בניגוד גמור לתכליותיו.**

7. **יצויין בנוסף שהחזרת כלבים לשוטט בסביבה בה נלכדו לאחר איסופם לכלביה עירונית או למתקן של ארגון למען בעלי חיים, תחת מסירתם לאימוץ לבעלים אחראי, מקום שמדובר בכלבים ברי אימוץ, עומדת גם בניגוד להוראות סעיפים 2א(א) לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן- חוק צער בעלי חיים), האוסר נטישה של בעל חיים על ידי הבעלים או המחזיק בו, וסעיף 1א2. (א) בעניין חובת מחזיק/בעלים לדאוג לצרכי מחייתו ובריאותו של בעל חיים ולמנוע התעללות בו וכן מסכלת את תכלית התיקון לתקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים), התשס"ט-2009 מיולי 2017, לפיו כלבים יעוקרו/יסורסו טרם מסירתם לאימוץ.**

תיקון זה נעשה בהתאם לסמכות השר לפי סעיף 19(8) לחוק צער בעלי חיים להתקין תקנות בעניין תנאים והוראות הנוגעים למסירה לאימוץ של בעלי חיים, לרבות בעניין צמצום התרבותם. בפניית שר החקלאות דאז ליו"ר הוועדה נכתב:

"במדינת ישראל קיימת תופעה נרחבת של חתולים וכלבים נטושים וחסרי בית, הסובלים מתנאי מחיה קשים, גורמים למטרדים, ורבים מהם אף מומתים מדי שנה בידי הרשויות. על-פי הערכות של גורמי המקצוע בשירותים הווטרינריים במשרדי, בכל שנה מתרחשות בישראל אלפי המלטות של גורי כלבים לא רצויים ועשרות המלטות כאלה של חתולים. נוכחותם ברחובות חושפת אותם לסבל רב ויוצרת מפגעים וסיכון לבני אדם, חיות בית אחרות וחיות בר. הטיפול במגוון הבעיות הנגרמות מריבוי היתר של כלבים וחתולים נטושים מטיל על הרשויות השונות עול כלכלי משמעותי, שכן המצב הנוכחי, בו הם נמסרים לאימוץ כשאינם מעוקרים מכלביות עירוניות, תורם להמשך ריבוי היתר.

במטרה להתמודד עם התופעה האמורה, אני מבקש לפעול לתיקון תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) (החזקה שלא לצרכים חקלאיים), התשס"ט-2009 (להלן- התקנות), ולעגן בהן הוראות הנוגעות לטיפול בכלבים וחתולים טרם מסירתם לאימוץ מכלביות עירוניות או מארגונים למען בעלי חיים,

הפורום הממשלתי
לבריאות אחת

העוסקים במסירת בעלי חיים לאימוץ, כגון: חיסון, סימון בשבב ועיקור.

מצ"ב טיוטת תיקון התקנות שבנדון, אשר מטרתו לפתור סוגיה זו וכן להוביל להפחתה במשאבים הנדרשים ללכידת כלבים משוטטים וטיפול בהם, באמצעות צמצום ריבוי אוכלוסיית המשוטטים."

ברי כי מסירת כלבים חסרי בית לאימוץ ע"י בעלים אחראי לאחר עיקורם/סירוסם, עולה בקנה אחד גם עם מטרות חוק צער בעלי חיים ותקנותיו.

8. ביולי 2017 תוקן סעיף 21א לחוק, לפיו שר החקלאות בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה יקבע הוראות לעניין דרכים שבהן תפעל המדינה לצמצום ההתרבות של כלבים משוטטים, כאשר לשם כך מוקצה תקציב של 4.5 מליון ש"ח. בשנים 2017-2019 הוקצה רוב התקציב לתמיכה ברשויות המקומיות בפעולות לצמצום התרבות כלבים משוטטים, שעניינן מסירה לאימוץ מכלביות עירוניות, קיום ימי אימוץ אזוריים ועיקור כלבים בבעלות.

לסיכום:

לאור האמור לעיל עמדת הפורום הממשלתי ל"בריאות אחת" היא שאין להחזיר כלבים ללא בעלים לשטח הציבורי.

בברכה,

הפורום הממשלתי לבריאות אחת

משרד הבריאות

ד"ר שרון אלרועי פרייס, ראש שירותי בריאות הציבור
פרופ' אמיליה אניס, מנהלת האגף לאפידמיולוגיה
ד"ר אורן שטח כתבי, מרכז מחלות זואוונטיות ותחלואת מעיים, האגף לאפידמיולוגיה
ד"ר רותי ישי, מנהלת המחלקה למעבדות

משרד החקלאות

ד"ר תמיר גשן, מנהל השירותים הווטרינרים (בפועל)
ד"ר מישל בלאיש, אחראי אפידמיולוגיה וסגן מנהל המכון הווטרינרי
ד"ר מיכל פרי, אפידמיולוגיה, מערך בריאות העוף

רשות הטבע והגנים

ד"ר יהושע שקדי, מדען ראשי
ד"ר רוני קינג, רופא וטרינר רט"ג

הגנת הסביבה

פרופ' נגה קרונפלד שור, מדענית ראשית
ד"ר גל זגרון, ראש אגף מזיקים והדברה